

DOI: 10.15276/EJ.02.2020.17
DOI: 10.5281/zenodo.4664406
UDC: 658.512.4
JEL: O30, M19

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА: СУТНІСТЬ, КЛАСИФІКАЦІЯ СТРАТЕГІЙ

STRATEGIC MANAGEMENT OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE ENTERPRISE: ESSENCE, CLASSIFICATION OF STRATEGIES

Kseniia V. Kovtunenکو, DEcon, Professor
Odessa National Polytechnic University, Odessa, Ukraine
ORCID: 0000-0002-3759-7950
Email: k.v.kovtunenکو@opu.ua

Oleksandra O. Pareva
Odessa National Polytechnic University, Odessa, Ukraine

Received 15.05.2020

Ковтуненко К.В., Пар'єва О.О. Стратегічне управління інноваційним розвитком підприємства: сутність, класифікація стратегій. Оглядова стаття.

Стаття присвячена дослідженню сутності економічної категорії «стратегічне управління інноваційним розвитком» через визначення сутності та поєднання економічних категорій «стратегічне управління» та «управління інноваційним розвитком». Досліджено і узагальнено існуючі наукові підходи вітчизняних та зарубіжних науковців до визначень, різноманітність яких підкреслює складність та непередбаченість стратегічного управління інноваційним розвитком підприємства. На підставі проведеного дослідження з урахуванням авторського погляду запропоновано удосконалене тлумачення стратегічного управління інноваційним розвитком підприємства. Систематизовано та класифіковано стратегії інноваційного розвитку підприємства, додано класифікаційні ознаки, які враховують вплив глобалізаційних процесів.

Ключові слова: стратегія, інноваційний розвиток, стратегічне управління, наукові підходи, класифікація стратегій, управління інноваційним розвитком, підприємство, стратегічне управління інноваційним розвитком

Kovtunenکو K.V., Pareva O.O. Strategic management of innovative development of the enterprise: essence, classification of strategies. Review article.

The article is devoted to the study of the essence of the economic category "strategic management of innovative development" through the definition of the essence and combination of economic categories "strategic management" and "management of innovative development". The existing scientific approaches of domestic and foreign scientists to the definitions, the diversity of which emphasizes the complexity and unpredictability of the strategic management of the innovative development of the enterprise, are investigated and generalized. On the basis of the study, taking into account the author's position, an improved interpretation of the strategic management of the innovative development of the enterprise is proposed. Strategies for the innovative development of an enterprise have been systematized and classified. Added classification signs that take into account the impact of globalization processes.

Keywords: strategy, innovative development, strategic management, scientific approaches, classification of strategies, management of innovative development, enterprise, strategic management of innovative development

Сучасна економіка під впливом глобалізаційних чинників формує нові вимоги до підприємства, які мають прояв через жорстку конкурентну боротьбу та необхідність адаптивно реагувати на динамічність змін ринку та відповідної галузі підприємств. Інноваційність діяльності є однією з головних умов успішного функціонування підприємства в ринковому середовищі, що обумовлює його конкурентні переваги та фінансову стійкість. За таких умов інновації необхідно розглядати як ресурс, який потрібно ретельно планувати у процесах його залучення, відтворення, впровадження та реалізації. При цьому, успіх зазначених процесів залежатиме від здатності підприємства адаптуватися до змін через стратегічне управління інноваційним розвитком. Успіх стратегічного управління інноваційним розвитком залежить від правильності обраної підприємством стратегії інноваційного розвитку, яка має передбачати реакцію підприємства на зміни, зокрема у: структурі бізнесу, інноваційної діяльності (розробка та впровадження нових видів продукції та послуг), фінансуванні та інвестуванні (пошук нових джерел та умов), методах управління, ресурсному забезпеченні, тощо.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми

На сьогоднішній день, не існує загальноприйнятого тлумачення економічної категорії «стратегічне управління інноваційним розвитком підприємства», тому що існує безліч наукових підходів до її визначення, що обумовлено ракурсом наукового погляду авторів та задачами дослідження. Різноманітність підходів підкреслює складність управління інноваційним розвитком підприємства, що потребує своєчасної інформаційно-аналітичної підтримки всіх етапів цього процесу. У зв'язку з цим

виникає необхідність чіткого комплексного розуміння сутності, структури процесу стратегічного управління інноваційним розвитком підприємства з метою пошуку ефективних інструментів його управління.

Метою статті є систематизація та вивчення наукових підходів щодо визначення сутності економічної категорії «стратегічне управління інноваційним розвитком» через визначення сутності та поєднання економічних категорій «стратегічне управління» та «управління інноваційним розвитком», систематизувати та класифікувати стратегії інноваційного розвитку підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Дослідженнями питань стратегічного управління в контексті інноваційного розвитку підприємства займалися вітчизняні вчені, такі як: Бруханський Р. [7], Свірідова С. [3], Комарницька Н. [20], Рязановська В. [11], Тисько, М. [28], Федулова Л. [14], Філіппова С. [24] та ін.

У наукових джерелах існує безліч підходів до визначення стратегічного управління підприємством, які розкривають багатоаспектність цього складного управлінського процесу. Однак, всі представлені тлумачення можна представити певними блоками або їх варіативністю:

- моніторинг, аналіз та оцінка факторів конкурентного середовища, їх вплив на діяльність підприємства у перспективі;
- визначення довгострокових цілей підприємства та шляхів їх досягнення;
- діяльність з обґрунтування вибору та реалізації стратегії.

Виклад основного матеріалу дослідження

Різноманітність визначень сутності категорії «стратегічне управління» науковцями наведено у табл. 1.

Таблиця 1. Визначення науковцями поняття «стратегічне управління»

№	Визначення (зміст)	Автор
1	2	3
1	Стратегічне управління — це реалізація концепції, в якій поєднуються цільовий та інтегральний підходи до діяльності організації, що дає можливість установлювати цілі розвитку, порівнювати з наявними можливостями (потенціалом) організації та приводити у відповідність шляхом розроблення та реалізації системи стратегій	Довгань Л., Каракай Ю., Артеменко Л.
2	Стратегічне управління є особливий вид управління, що зосереджується на ключових питаннях виконання місії організації, орієнтує на своєчасне реагування на виклики зовнішнього середовища й на внесення необхідних змін у структуру, робочі процедури, баланс ресурсів для набуття «силового» поля відповідного впливу на оточення й закріплення конкурентних переваг, які забезпечують самозбереження й розвиток організації в довгостроковій перспективі	Жаворонкова Г., Жаворонков В.
3	Стратегічне управління – це управління, яке гнучко та оперативно реагує на зміни в конкурентному середовищі, орієнтує виробництво на ці зміни та на зміни потреб споживачів, що в цілому дозволяє підприємству вижити та досягти поставлених цілей	Свірідова С., Стойловська О.
4	Стратегічне управління – це процес, що охоплює дії керівників підприємства із формування, реалізації і коректування стратегії	Маковей Ю.
5	Стратегічне управління – це динамічний процес, який перебуває в постійному русі, його завдання полягає в пошуку шляхів поліпшення існуючої стратегії підприємства та контролю за її реалізацією	Довгаль О.
6	Стратегічний менеджмент являє собою сукупність усіх видів менеджменту, тому при розробці стратегії повинні враховуватись побажання всіх виробничих підрозділів підприємства, що є необхідним для встановлення єдиного правильного рішення в орієнтації на кінцеву мету, задля якої створене саме підприємство, тобто його місію	Лендел Я.
17	Стратегічний менеджмент є раціональним підходом до управління підприємством, який слід розглядати як постійний процес оцінки і управління діяльністю компанії, оцінки галузі, в якій вона працює, оцінки цілей і стратегії існуючих та потенційних конкурентів, що передбачає необхідність здійснення регулярного перегляду обраних стратегій та аналіз їх реалізації	Бруханський Р.
8	стратегічне управління – багатоплановий, формальноповедінковий управлінський процес, який допомагає формулювати та виконувати ефективні стратегії, що сприяють балансуванню відносин між організацією, включаючи її окремі частини, та зовнішнім середовищем, а також досягненню встановлених цілей	Вецько Т.
9	Стратегічне управління підприємством – управління, орієнтоване на реалізацію стратегії на основі виваженого раціонального вибору топ-менеджменту, що враховує стратегічний і операційний рівні управління, економічні інтереси власників/менеджменту та клієнтів, різноманітні стратегії, минулі й майбутні результати, внутрішні й зовнішні аспекти діяльності підприємства	Фаїзова С.
10	Стратегічне управління персоналом – це сукупність цілеспрямованих дій довгострокового характеру, які направлені на формування та розвиток продуктивних здібностей персоналу, їх ефективне використання, що забезпечує підприємству досягнення переваг в конкурентній боротьбі.	Романюк Л.

Продовження таблиці 1

1	2	3
11	Стратегічне управління є процесом прийняття та виконання стратегічних рішень, основою якого є стратегічний вибір, що ґрунтується на зіставленні власного потенціалу з можливостями та загрозами зовнішнього середовища	Рязановська В., Передерій В.
12	Процесний підхід розглядає стратегічне управління розвитком підприємства у вигляді серії послідовних, безперервних, взаємозалежних дій, спрямованих на досягнення цілей підприємства. Він може бути представлений як взаємозв'язок між функціями підприємства, що об'єднує процеси і керівництво персоналом як особливим видом управлінської діяльності	Касьянова Н.
13	Стратегічне управління, являє собою комплекс не тільки стратегічних управлінських рішень, що визначають довгостроковий розвиток організації, а й конкретних дій, що забезпечують швидке реагування підприємств на зміну зовнішньої кон'юнктури, яке може привести до необхідності стратегічних дій, перегляду цілей і коригування загального напрямку розвитку	Лавриненко С., Зелінська А.

Джерело: складено авторами за матеріалами [1-13].

Для визначення різноманітності наукових підходів, систематизовано та розглянуто більш ніж 35 визначень стратегічного управління. Визначено, що науковці обирають відповідні підходи до визначення стратегічного управління в залежності від об'єкту та предмету дослідження, зокрема [1-15]:

- цільовий та інтегральний підходи дають можливість установлювати цілі розвитку, порівнювати з наявними можливостями організації та приводити у відповідність шляхом розроблення та реалізації системи стратегій;
- конкурентний, ресурсний підходи, комплексне застосування яких орієнтує підприємство на своєчасне реагування на виклики зовнішнього середовища й на внесення необхідних змін у структуру, робочі процедури, баланс ресурсів для закріплення конкурентних переваг;
- на засадах змін – забезпечує гнучкість та оперативність реакції на зміни в конкурентному середовищі, орієнтує виробництво на зміни потреб споживачів;
- процесний – охоплює дії керівників підприємства із формування, реалізації і коректування стратегії;
- підхід перманентного моніторингу – передбачає постійний пошук шляхів поліпшення існуючої стратегії підприємства та контролю за її реалізацією;
- підхід на засадах демократичного стилю менеджменту – передбачає, що при розробці стратегії враховуються досвід та рішення всіх виробничих підрозділів підприємства, що є необхідним для встановлення єдиного правильного рішення в орієнтації на кінцеву мету;
- раціональний підхід – представляє постійний процес оцінки і управління діяльністю підприємства, оцінки галузі, цілей і стратегії існуючих та потенційних конкурентів;
- формальноповедінковий підхід – дозволяє формулювати та виконувати ефективні стратегії;
- стратегічний підхід – реалізація стратегії на основі виваженого раціонального вибору топ-менеджменту, що враховує стратегічний і операційний рівні управління, економічні інтереси партнерів внутрішні й зовнішні аспекти діяльності підприємства;
- кадровий підхід - формування, розвиток та використання продуктивних здібностей персоналу задля набуття переваг в конкурентній боротьбі;
- процесний підхід – як серії послідовних, безперервних, взаємозалежних дій, спрямованих на досягнення цілей підприємства;
- підхід на засадах вибору – стратегічний вибір, що ґрунтується на зіставленні власного потенціалу з можливостями та загрозами зовнішнього середовища;
- адаптивний підхід – довгостроковий розвиток організації, що забезпечується швидкою реакцією підприємств на зміну зовнішньої кон'юнктури, через стратегічні дії - перегляд цілей і коригування загального напрямку розвитку;
- комплексний підхід – поєднання декількох підходів до визначення стратегічного управління підприємствами.

Різноманітність підходів до визначення стратегічного управління підкреслює його складність та непередбаченість. Проведено дослідження наукових джерел стосовно визначення сутності економічної категорії «управління інноваційним розвитком» (табл. 2), що обумовлює її поєднання зі «стратегічним управлінням підприємством» для формулювання авторського визначення стратегічного управління інноваційним розвитком.

До визначення сутності управління інноваційним розвитком застосовуються наступні наукові підходи:

- функціональний, через функцію керуючої підсистеми, що створює інноваційне середовище для використання, нарощування й реалізації інноваційного потенціалу, як комплекс окремих функцій, виконання яких забезпечує реалізацію та укріплення потенціалу підприємства;

- процесний, що передбачає цілеспрямований, послідовний рух підприємства до збалансованого інноваційного стану, збалансоване вдосконалювання різних сфер діяльності суб'єктів господарювання на основі впровадження;
- цільовий, що спрямований на збільшення прибутку, забезпечення високих темпів сталого економічного розвитку що відрізняється від цілі інших підприємств;
- діалектичної єдності, що системно охоплює інноваційний потенціал та інноваційний розвиток;
- концентричний, що висвітлює поєднання зусиль керівників на освоєнні і використанні досягнень науково-технічного прогресу;
- багатопроектний, що висвітлює процеси впровадження і використання нової техніки, технологій, управлінських, організаційних і інших видів інновацій;
- системний, який передбачає на вході сигнал щодо впровадження змін для досягнення цілей розвитку, на виході - впровадження змін;
- декомпозиційний, що передбачає виокремлення у процесі управління інноваційним розвитком підприємства функцій обліку, аналізу та контролю;
- на засадах самоорганізації, формування лідерства співробітників і забезпечення виробничо-інноваційної активності всього колективу, що передбачає їх солідарну відповідальність за успішний розвиток підприємства;
- об'єктний, що обумовлює особливість об'єктів управління, що впливає на вибір методів управління і формування його змісту.

Таблиця 2. Визначення науковцями поняття «управління інноваційним розвитком»

№	Визначення (зміст)	Автор
1	2	3
1.	управління інноваційним розвитком підприємства – це функція керуючої підсистеми, що через системний вплив забезпечує економічну стабільність і довгострокову конкурентоспроможність керованої підсистеми шляхом створення інноваційного середовища для використання, нарощування й реалізації інноваційного потенціалу.	Федулова Л.
2.	Управління інноваційним розвитком – це процес цілеспрямованого, послідовного руху підприємства до збалансованого інноваційного стану під впливом синергетичної дії зовнішніх і внутрішніх факторів, що визначають стійкість організаційно-функціональної системи підприємства в умовах ринкової економіки, який характеризується результатом якості, досягнутим залежно від інтенсивності та швидкості інноваційних процесів на підприємств	Пілявоз Т.
3.	Управління інноваційним розвитком – це процес збалансованого вдосконалювання різних сфер діяльності суб'єктів господарювання на основі впровадження науковотехнічних, організаційно-комунікаційних і фінансово-економічних інновацій, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності, ділової активності, забезпечення фінансової стійкості, ліквідності й платоспроможності суб'єктів господарювання	Стрижеус Л., Костьович В.
4.	З позицій функціонального підходу до управління інноваційним розвитком цей процес постає як комплекс окремих функцій, виконання яких забезпечує реалізацію та укріплення потенціалу підприємства. Як процес прийняття управлінських рішень управління інноваційними проектами забезпечує відповідну послідовність виконання взаємозалежних етапів	Ступак С.
5.	Управління інноваційним розвитком повинне орієнтуватися на досягнення визначених цілей в умовах конкурентного середовища (завоювання більшої частки ринку, збільшення прибутку в поточному періоді чи в перспективі, забезпечення високих темпів сталого економічного розвитку та ін.), коли цілі інших суб'єктів господарювання можуть з ними не збігатися (і, як правило, не збігаються)	Христенко О., Кавтарадзе К.
6.	Інноваційний розвиток розглядається як діалектична єдність інноваційного потенціалу та інноваційного розвитку, а отже управління інноваційним розвитком – це систематичний процес вибору та прийняття управлінських рішень, спрямованих на забезпечення балансу між інноваційним потенціалом та інноваційним процесом на підприємстві, діалектичний взаємозв'язок яких забезпечує досягнення підприємством конкурентних переваг на ринку.	Мороз О.
7.	З позицій функціонального підходу управління інноваційною діяльністю є конкретною функцією менеджменту підприємства, яка реалізується через загальні функції управління, а саме: планування, організування, мотивування суб'єктів управління до розроблення і впровадження інноваційних ідей, контролювання і регулювання процесу виконання побудованих планів інноваційного розвитку	Комарницька Н.

Продовження таблиці 2

1	2	3
8.	Механізм управління інноваційним розвитком підприємства полягає в тому, щоб вчасно сконцентрувати зусилля керівників на освоєнні і використанні досягнень науково-технічного прогресу, чим забезпечується стабільна динаміка застосування нововведень на користь досягнення цілей підприємства, а також створюються умови для успішної його діяльності.	Оболенська Т.
9.	Управління інноваційним розвитком підприємства включає процеси впровадження і використання нової техніки, технологій, управлінських, організаційних і інших видів інновацій в цілях збереження, підтримки і посилення конкурентоспроможності підприємства, здійснювані за допомогою координації, організації, впорядкування, регулювання інноваційних процесів і інноваційної діяльності підприємства.	Волобуєв Г.
10.	Система управління інноваційним розвитком підприємства, у рамках контуру управління його розвитком, має такий вигляд: на вході на об'єкт управління впливає управлінський сигнал щодо впровадження змін для досягнення цілей розвитку; на виході на основі розробленої системи оцінних показників оцінюють результати впровадження змін, тобто ефективність розвитку.	Азаренков, Г., Зима А., Писарчук О.
11.	Інноваційний розвиток підприємства виявляється дуже комплексним та, звідси, важким об'єктом управління. Відповідно побудова системи управління інноваційним розвитком, та системи забезпечення функцій управління їх на підприємстві, зокрема функцій обліку, аналізу та контролю, потребує декомпозиції та розгляду інноваційного розвитку як сукупності складових, кожна з яких має виступати окремим об'єктом управління, відповідно окремим об'єктом обліку, аналізу, контролю.	Волощук Л., Кірсанова В., Філіппова С.
12.	В основу підходу до управління інноваційною діяльністю підприємств на засадах самоорганізації покладено сучасні ідеї потреби формування лідерства рядових співробітників і забезпечення виробничо-інноваційної активності всього колективу, що передбачає солідарну відповідальність працівників і топ-менеджерів за успішний розвиток суб'єкта господарювання.	Швиданенко Г., Теплюк М., Бесараб С.

Джерело: складено авторами за матеріалами [14-25].

Також у науковій літературі зустрічаються думки фахівців, стосовно визначення поняття «стратегічне управління інноваційним розвитком», табл.3.

Таблиця 3. Визначення науковцями поняття «стратегічне управління інноваційним розвитком»

№	Визначення (зміст)	Автор
1.	Варто зазначити, що стратегічне управління інноваційним розвитком передбачає передусім визначення місця й ролі інновацій в реалізації загальної стратегії підприємства, яка розробляється для досягнення перспективних цілей в умовах конкурентного середовища	Бугай В. Бай С.
2.	Стратегічним завданням процесу управління інноваційним розвитком є обґрунтування необхідних інноваційних заходів відповідно до мети розвитку та наявного потенціалу і доступних ресурсів. На підставі цього формують внутрішню стратегію інноваційного розвитку. Адаптація реалізації внутрішньої стратегії нововведень відповідно до потреб зовнішнього середовища є базисом зовнішньої стратегії інноваційного розвитку	Тисько М.
3.	А отже, в основі ефективного управління інноваційною діяльністю підприємства лежить ланцюг інновації-стратегія-інновації, в структурі якого з орієнтацією на загальну стратегію управління підприємством виділяють чотири ключові етапи – аналіз, планування, реалізацію та контроль.	Рогоза М., Вергал К.
4.	Стратегічним завданням процесу управління інноваційним розвитком є обґрунтування необхідних інноваційних заходів відповідно до мети розвитку та наявного потенціалу і доступних ресурсів. На підставі цього формують внутрішню стратегію інноваційного розвитку. Адаптація реалізації внутрішньої стратегії нововведень відповідно до потреб зовнішнього середовища є базисом зовнішньої стратегії інноваційного розвитку	Брич В., Снігур Х., Тисько М., Шпак Я.

Джерело: складено авторами за матеріалами [26-29].

Визначень науковців стосовно стратегічного управління інноваційним розвитком підприємства значно менше ніж визначень понять стратегічного управління та управління інноваційним розвитком.

Відтак до визначення сутності стратегічного управління інноваційним розвитком підприємства, застосовуються підходи, зокрема: проектний, цикловий, комплексний, класифікаційний, адаптивний, ролевий. Але існуючі підходи не враховують системність перетворення факторів конкурентного середовища (загроз та можливостей) в конкурентні переваги підприємства, що дозволяє дивитися на конкурентне середовище ширше, не обмежуючи його лише реальними та потенційним конкурентами.

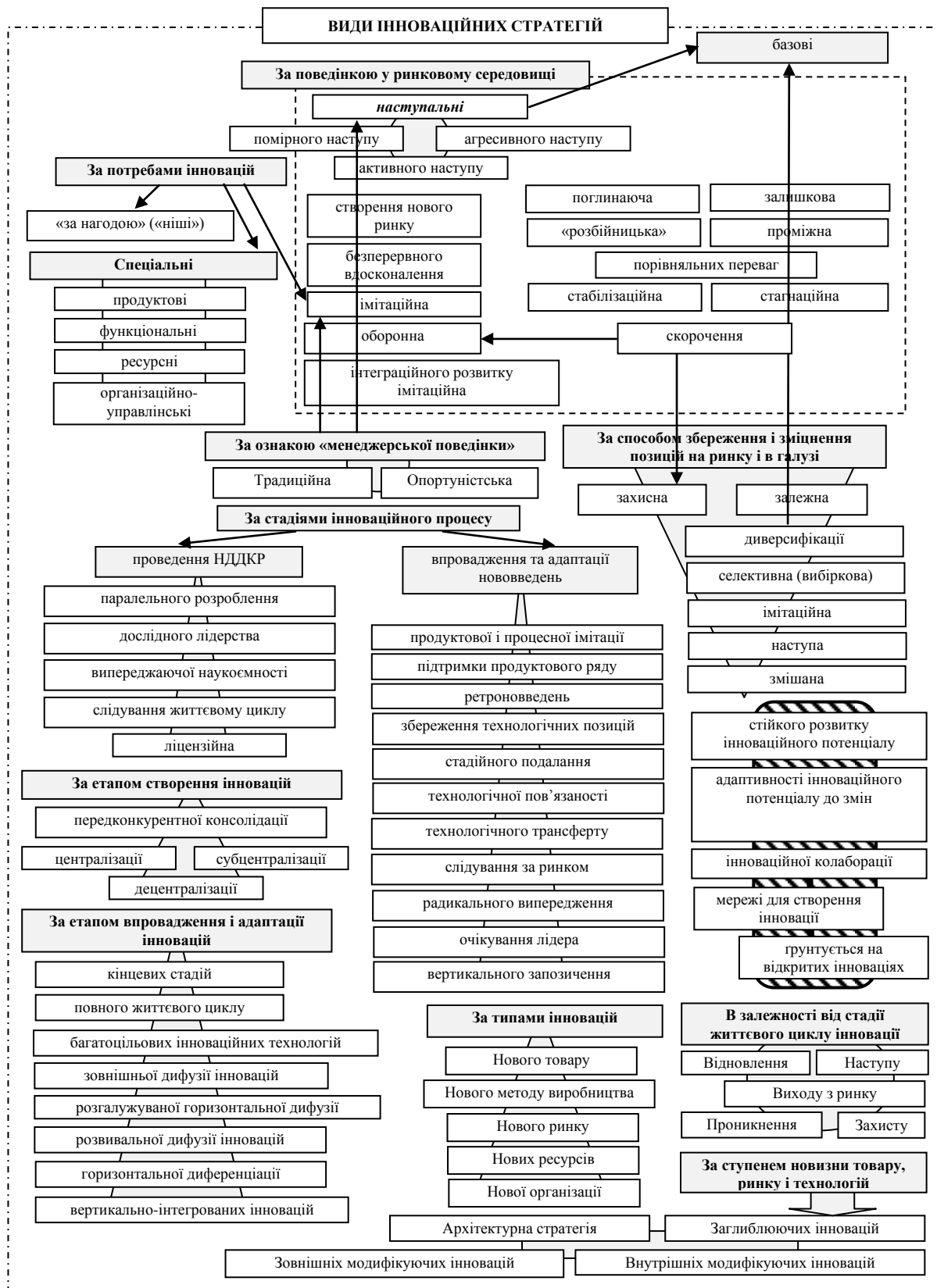

Рисунок 1. Класифікація видів інноваційних стратегій

Джерело: власно розробка авторів

В умовах інноваційної діяльності ландшафт конкурентного середовища запропоновано визначати через наступні елементи: ринок ресурсів, ринок праці, ринок інновацій, постачальники, посередники, конкуренти (реальні та потенційні), споживачі (реальні та потенційні), галузь (основна, допоміжна, споріднена), фінансові установи, держава (політика, економіка, право), інвестори (вітчизняні, іноземні), ЗМІ. Тому стратегічне управління інноваційним розвитком підприємства розглядається як процес, що

містить наступні етапи: пошук та моніторинг інформаційного збурення конкурентного середовища, ідентифікація конкурентних загроз та можливостей, оцінка їх впливу на інноваційну діяльність підприємства, перетворення конкурентних загроз та можливостей у конкурентні переваги (інноваційний потенціал), формування конкурентоспроможної стратегії інноваційного розвитку підприємства. Під інформаційним збуренням розуміються події у конкурентному середовищі, які мають інформаційний прояв та викликають реакцію підприємства, що має вплив на інноваційну діяльність через зміни конкурентних позицій підприємства. Встановлена зворотна залежність між інноваційним розвитком та конкурентними перевагами. Визначено, що інноваційний розвиток забезпечує конкурентні переваги, але конкурентні переваги не завжди сприяють інноваційному розвитку, тобто конкурентні переваги на завжди можуть ототожнюватися з інноваційним потенціалом. Останнє обумовлено наявністю інноваційної діяльності на підприємстві. Досі не існує загальноприйнятої класифікації видів стратегій інноваційного розвитку підприємства, рис. 1.

Виокремлено класифікаційні ознаки, які розширено характеризують специфіку стратегій підприємства, зокрема: за поведінкою у ринковому середовищі; за потребами інновацій; базові; спеціальні; за ознакою «менеджерської поведінки»; за способом збереження і зміцнення позицій на ринку і в галузі; за стадіями інноваційного процесу; за етапом створення інновацій; за етапом впровадження і адаптації інновацій; за типами інновацій; в залежності від стадії життєвого циклу інновації; за ступенем новизни товару, ринку і технологій; за стійкістю розвитку інноваційного потенціалу; за адаптивністю інноваційного потенціалу до змін; за наявністю інноваційної колаборації; за елементами збурення конкурентного середовища. Врахування виявлених ознак розширює коло стратегічних перспектив інноваційного розвитку підприємства, спрямовує вибір відповідної стратегії з урахуванням збурення факторів конкурентного середовища.

Висновки

Відтак, на сьогоднішній день, не існує загальноприйнятого тлумачення економічної категорії «стратегічне управління інноваційним розвитком підприємства», тому що існує безліч наукових підходів до її визначення, що обумовлено ракурсом наукового погляду авторів та задачами дослідження. Різноманітність підходів (систематизовано та розглянуто більш ніж 35 визначень) до визначення стратегічного управління підприємством розкриває багатоаспектність цього складного управлінського процесу до якого додається об'єкт управління - інноваційний розвиток. З'ясовано, що науковці обирають відповідні підходи до визначення стратегічного управління інноваційним розвитком в залежності від об'єкту та предмету дослідження. Однак, всі досліджені тлумачення можна представити певними блоками або їх варіативністю через: моніторинг, аналіз та оцінку факторів конкурентного середовища, їх вплив на діяльність підприємства у перспективі; визначення довгострокових цілей підприємства та шляхів їх досягнення; діяльність з обґрунтування вибору та реалізації стратегії. Різноманітність підходів до визначення стратегічного управління підкреслює його складність та непередбаченість. Проведено дослідження наукових джерел стосовно визначення сутності економічної категорії «управління інноваційним розвитком», що обумовлює її поєднання зі «стратегічним управлінням підприємством» для формулювання авторського визначення стратегічного управління інноваційним розвитком. У авторській інтерпретації, стратегічне управління інноваційним розвитком підприємства розглядається як процес, що містить пошук та моніторинг інформаційного збурення конкурентного середовища, ідентифікацію конкурентних загроз та можливостей, оцінку їх впливу на інноваційну діяльність підприємства, перетворення конкурентних загроз та можливостей у конкурентні переваги (інноваційний потенціал), формування конкурентоспроможної стратегії інноваційного розвитку підприємства. Виокремлено класифікаційні ознаки, які розширено характеризують специфіку стратегій підприємства. Врахування виявлених ознак розширює коло стратегічних перспектив інноваційного розвитку підприємства, спрямовує вибір відповідної стратегії з урахуванням збурення факторів конкурентного середовища.

Abstract

Thus, to date, there is no generally accepted interpretation of the economic category "strategic management of innovative development of the enterprise", because there are many scientific approaches to its definition, due to the perspective of the authors and the objectives of the study.

The variety of approaches (systematized and considered more than 35 definitions) to the definition of strategic management of the enterprise reveals the multifaceted nature of this complex management process to which is added the object of management - innovation development.

It has been found that researchers choose appropriate approaches to the definition of strategic management of innovation development depending on the object and subject of research. However, all the studied interpretations can be represented by certain blocks or their variability through: monitoring, analysis and evaluation of factors of the competitive environment, their impact on the enterprise in the future; determination of long-term goals of the enterprise and ways to achieve them; activities to justify the choice and implementation of strategy. The variety of approaches to defining strategic management emphasizes its complexity and unpredictability.

A study of scientific sources on the definition of the essence of the economic category "management of innovative development", which determines its combination with "strategic management of the enterprise" to formulate the author's definition of strategic management of innovative development.

In the author's interpretation, strategic management of innovative development of the enterprise is considered as a process that includes search and monitoring of information disturbance of the competitive environment, identification of competitive threats and opportunities, assessment of their impact on innovative activities, transformation of competitive threats and opportunities into competitive advantages (innovation potential), formation of a competitive strategy of innovative development of the enterprise.

The classification features are singled out, which broadly characterize the specifics of the company's strategies, in particular: the behavior in the market environment; according to the needs of innovations; basic; special; on the basis of "managerial behavior"; by the way of maintaining and strengthening positions in the market and in the industry; by stages of the innovation process; at the stage of creating innovations; at the stage of implementation and adaptation of innovations; by types of innovations; depending on the stage of the innovation life cycle; by the degree of novelty of the product, market and technology; on the sustainability of the development of innovation potential; on the adaptability of innovation potential to change; in the presence of innovative collaboration; by elements of perturbation of the competitive environment. Taking into account the identified features expands the range of strategic prospects for innovative development of the enterprise, directs the choice of appropriate strategy taking into account the disturbance of the competitive environment.

Список літератури:

1. Довгань Л.Є., Каракай Ю. В., Артеменко Л. П. Стратегічне управління / Л. Є. Довгань, Ю. В. Каракай // Навч. посіб. 2ге вид. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 440 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.dut.edu.ua/uploads/1_1233_45082245.pdf.
2. Стратегічне управління розвитком регіону / Г. В. Жаворонкова, В. О. Жаворонков // Науковий вісник Інституту міжнародних відносин НАУ. – 2010. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://jrnl.nau.edu.ua/index.php/IMV/article/viewFile/2872/2861>.
3. Свірідова С.С., Стойловська О.М. Проблеми стратегічного управління підприємством / С. С. Свірідова, О. М. Стойловська // Вісник Хмельницьк. нац. ун-ту, 2011. – 6(4). – 290-292. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/2011_6_4/290-292.pdf.
4. Маковей Ю.П. Стратегічне управління персоналом підприємства туристичної сфери: концептуальні підходи / Ю. П. Маковей // Ефективність державного управління. – 2015. – Вип. 43. – С. 329-336. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/edu_43/fail/43.pdf.
5. Довгаль О.В. Стратегічне управління підприємствами харчової галузі / О. В. Довгаль. // Ефективна економіка. – 2015. – №1. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2015_1_60.
6. Лендел Я.В. Стратегічний менеджмент як інструмент підвищення ефективності управління підприємством // Моделювання регіональної економіки. – 2010. – №1. – С. 120-128. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Modre_2010_1_17.
7. Бруханський Р.Ф. Аналіз вимог системи стратегічного менеджменту до побудови стратегічно-орієнтованої системи Бруханський // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. – 2014. – №1. – С. 163-169. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzhdtu_econ_2014_1_23.
8. Вецко Т.М. Удосконалення системи стратегічного управління підприємства в умовах сталого розвитку: магістерська дис.: 073 Менеджмент / Вецко Тетяна Миколаївна. – Київ, 2018. – 121 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/26271>.
9. Фаїзова С.О. Стратегічне управління металургійним підприємством на основі збалансованого підходу Видавництво НГУ. – 2015. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ir.nmu.org.ua/bitstream/handle/123456789/146609/%d0%94%d0%b8%d1%81%d0%b5%d1%80%d1%82%d0%b0%d1%86%d1%96%d1%8f%20%d0%a4%d0%b0%d1%96%d0%b7%d0%be%d0%b2%d0%be%d1%97%20%d0%a1.%d0%9e.pdf?sequence=14&isAllowed=y>.
10. Романюк Л.М. Теоретичні аспекти стратегічного управління підприємством та його персоналом / Л. М. Романюк // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки: зб. наук. пр. – Кіровоград: КНТУ, 2010. – Вип. 17. – С. 422-429. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/1048>.

11. Рязановська В.В., Передерій В.В. Сучасні підходи до стратегічних пріоритетів розвитку підприємств / В. В. Рязановська, В. В. Передерій // Молодий вчений. – 2017. – №10. – С. 1029-1032. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2017_10_233.
12. Касьянова Н.В. Управління розвитком підприємства на основі кумулятивного підходу: концепція, моделі та методи: монографія – Донецьк: Купріянов В.С. – 2011. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/18904/1/%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D0%B8%D1%8F%20%D0%9A%D0%B0%D1%81%D1%8C%D1%8F%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0.pdf>.
13. Лавриненко С.О. Стратегічне управління інноваційними процесами: особливості та необхідність / С. О. Лавриненко, А. М. Зелінська // Причорноморські економічні студії. – 2019. – Вип. 37. – С. 99-102. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2019_37_20.
14. Федулова Л.І. Концептуальні засади управління інноваційним розвитком підприємств / Л. І. Федулова // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2014. – №2. – С. 122-135. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mimi_2014_2_13.
15. Пілявоз Т.М. Інноваційний розвиток підприємства як важливий аспект розвитку економіки / Т.М. Пілявоз // Інноваційна економіка. – 2012. – №4(30). – С. 185-190. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://inlnk.ru/bnxGk>.
16. Стрижеус Л.В. Теоретичні аспекти управління інноваційним розвитком підприємства / Л. В. Стрижеус, В. І. Костьович // Збірник наукових праць. Луцький національний технічний університет. Економічні науки. Серія «Економіка та менеджмент», Луцьк, 2012. – №9(34). Частина 2. – С. 128-135. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/esnem_2012_9%281.2%29_15.
17. Ступак С.М. Управління інноваційним розвитком підприємства в нестабільному ринковому середовищі / С. М. Ступак // Вісник соціально-економічних досліджень : зб. наук. пр. / ред. М. І. Зверяков; Одеський держ. екон. ун-т. – Одеса, 2007. – Вип. 26 (62). – С. 149-154. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/1621>.
18. Христенко О.В., Кавтарадзе К.З. Процес управління інноваційним розвитком на вітчизняних підприємствах Вид. Економіка і регіон. – №6. – С. 83-89. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PolNTU/1978/1/%D0%A5%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.pdf>.
19. Мороз О.С. Інноваційний розвиток підприємства: сутність та проблема визначення складових частин / О. С. Мороз // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка». – 2012. – №20. – С. 148-151. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2012_20_33.
20. Комарницька Н.М. Формування і оцінювання системи управління інноваційною діяльністю підприємства: дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук: 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) / Н. М. Комарницька // Міністерство освіти і науки України, Національний університет «Львівська політехніка». – Львів, 2017. – 230 с. – Бібліографія: с. 171-193 (194 назви). [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://lpnu.ua/sites/default/files/2020/dissertation/1370/komarnytskadysertaciyna_robota.pdf.
21. Оболенська Т.Є. Якісний опис управління інноваційним розвитком підприємства: особливості, умови, характеристики та принципи / Т. Є. Оболенська // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія: Економічні науки. – 2011. – №5. – С. 170-175. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvpushk_2011_5_37.
22. Волобуєв Г.С. Сутність та передумови інноваційного розвитку підприємств / Г.С. Волобуєв // Економічний вісник Донбасу– 2016. – № 3 (45). – С. 213-217. – Бібліогр.: 20 назв. – укр. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/113981/30-Volobuyev.pdf?sequence=1>.
23. Азаренков Г.Ф. Можливості контролінгу в системі управління інноваційним розвитком підприємства / Г. Ф. Азаренков, А. Г. Зима, О. В. Писарчук // Проблеми економіки. – 2010. – 4. – 74-78. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2010-4_0-pages-74_78.pdf.
24. Волощук Л.О. Аналітичні інструменти управління інноваційним розвитком промислового підприємства : монографія / Л. О. Волощук, В. В. Кірсанова, С. В. Філіппова // Одес. нац. політехн. ун-т. – Одеса, 2014. – 180 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://dspace.opu.ua/jspui/bitstream/123456789/6083/1/voloschuk_kirsanova_filippova_2014.pdf.

25. Швиданенко Г.О. Розвиток інноваційного бізнесу в умовах становлення економіки знань / Г. О. Швиданенко, М. А. Теплюк, С. О. Бесараб // Інвестиції: практика та досвід. – 2018. – № 11. – С. 43-48. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.investplan.com.ua/pdf/11_2018/9.pdf.
26. Стадник В.В., Головчук Ю.О. СХХ Управління інноваціями на основі розвитку партнерських відносин підприємства: монографія / В. В. Стадник, Ю. О. Головчук // Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня «Рута», 2020. – 232 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ir.vtei.edu.ua/g.php?fname=26567.pdf>.
27. Бугай В.З. Стратегічне управління інноваційним розвитком машинобудівних підприємств / В. З. Бугай, С. О. Бай // Економіка та управління підприємствами. – Випуск 30. – 2019. – С. 98-105. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/30_2019_ukr/17.pdf.
28. Тисько М.М. Управління інноваційним розвитком підприємства: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / М. М. Тисько // Тернопіль: ТНЕУ, 2016. – 187 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/4537/1/dysertaciia-tysko-m.-m.pdf>.
29. Рогоза М.Є. Стратегічний інноваційний розвиток підприємств: моделі та механізми: монографія / М. Є. Рогоза, К. Ю. Вергал // Полтава: РВВ ПУЕТ, 2011. – 136 с.
30. Брич В.Я. Управління інноваційним розвитком підприємства : моногр. / В. Я. Брич, Х. А. Снігур, М. М. Тисько, Я. О. Шпак // Тернопіль: ТНЕУ, 2019. – 216 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/33671/1/%d0%91%d1%80%d0%b8%d1%87-%d0%a1%d0%bd%d1%96%d0%b3%d1%83%d1%80.pdf>.

References:

1. Dovgan L.E., Karakay Yu.V., Artemenko L.P. (2011). Strategic management (2nd ed). Kyiv: Center for Educational Literature. Retrieved from http://www.dut.edu.ua/uploads/1_1233_45082245.pdf.
2. Zhavoronkova G.V., Zhavoronkov V.O. (2010). Strategic management of the region's development. Scientific herald of the Institute of International Relations of NAU. Retrieved from <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/IMV/article/viewFile/2872/2861>.
3. Sviridova S.S., Stoylovskaia O.M. (2011). Problems of strategic management of the enterprise. Visnyk of Khmelnytsky. nat. University, 6 (4), 290-292. Retrieved from http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/2011_6_4/290-292.pdf.
4. Makovei Yu.P. (2015). Strategic management of personnel of the enterprise of tourist sphere: conceptual approaches. Efektyvnist derzhavnoho upravlinnia, 43, 329-336. Retrieved from http://www.lvivacademy.com/vidavnitst_vo_1/edu_43/fail/43.pdf.
5. Dovgal O.V. (2015). Strategic management of food industry enterprises. Effective economy, 1. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2015_1_60.
6. Lendel J.W. (2010). Strategic management as a tool to increase the efficiency of enterprise management. Modeling of regional economy, 1, 120-128. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Modre_2010_1_17.
7. Brukhansky R.F. (2014). Analysis of the requirements of the strategic management system to build a strategically oriented system. Bulletin of the Zhytomyr State Technological University. Series: Economic Sciences, 1, 163-169. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzhdtu_econ_2014_1_23.
8. Vetsko T.M. (2018). Improving the system of strategic management of the enterprise in terms of sustainable development: master's thesis. Kyiv. Retrieved from <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/26271>.
9. Faizova S.O. (2015). Strategic management of a metallurgical enterprise on the basis of a balanced approach. NMU Publishing House. Retrieved from <http://ir.nmu.org.ua/bitstream/handle/123456789/146609/%d0%94%d0%b8%d1%81%d0%b5%d1%80%d1%82%d0%b0%d1%86%d1%96%d1%8f%20%d0%a4%d0%b0%d1%96%d0%b7%d0%be%d0%b2%d0%be%d1%97%20%d0%a1.%d0%9e..pdf?sequence=14&isAllowed=y>.
10. Romanyuk L.M. (2010). Theoretical aspects of strategic management of the enterprise and its personnel. Scientific works of Kirovograd National Technical University. Economic sciences. Kirovograd: KNTU, 17, 422-429. Retrieved from <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/1048>.

11. Ryazanovskaya V.V., Perederiy V.V. (2017). Modern approaches to strategic priorities of enterprise development. *Young scientist*, 10, 1029-1032. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/mo lv_2017_10_233.
12. Kasyanova N.V. (2011). Enterprise development management based on cumulative approach: concept, models and methods. Donetsk: Kupriyanov V.S. Retrieved from <https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/18904/1/%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D0%B8%D1%8F%20%D0%9A%D0%B0%D1%81%D1%8C%D1%8F%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0.pdf>.
13. Lavrinenko S.O., Zelinska A.M. (2019). Strategic management of innovation processes: features and necessity. *Black Sea Economic Studies*, 37, 99-102. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/bs es_2019_37_20.
14. Fedulova L.I. (2014). Conceptual principles of management of innovative development of enterprises. *Marketing and management of innovations*, 2, 122-135. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mimi_2014_2_13.
15. Pilyavoz T.M. (2012). Innovative development of the enterprise as an important aspect of economic development. *Innovative economy*, 4 (30), 185-190. Retrieved from <https://inlnk.ru/bnxGk>.
16. Strizheus L.V., Kostyovych V.I. (2012). Theoretical aspects of management of innovative development of the enterprise. Collection of scientific works. Lutsk National Technical University. Economic sciences. Series "Economics and Management", Lutsk, 9 (34), 2, 128-135. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnem_2012_9%281.2%29__15.
17. Stupak S.M. (2007). Management of innovative development of the enterprise in an unstable market environment. M.I. Zveryakov (ed.). *Visnyk sotsialno-ekonomichnykh doslidzhen: zb. Science. ex. Odessa state. econ. un-t. Odessa*, 26 (62), 149-154. Retrieved from <http://dspace.on eu.edu.ua/jspui/handle/123456789/1621>.
18. Khristenko O.V., Kavtaradze K.Z. The management process is innovative development at domestic enterprises Type. *Economy and region*, 6, 83-89. Retrieved from <http://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PoltNTU/1978/1/%D0%A5%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.pdf>.
19. Moroz O.S. (2012). Innovative development of the enterprise: essence and problem of definition of constituent parts. *Scientific notes of the National University "Ostroh Academy". Economics series*, 20, 148-151. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2012_20_33.
20. Komarnytska N.M. (2017). Formation and evaluation of the management system of innovation activity of the enterprise: candidate's dissertation. Ministry of Education and Science of Ukraine, National University "Lviv Polytechnic". Lviv. Retrieved from https://lpnu.ua/sites/default/files/2020/dissertation/1370/komarnyckadysertaciyna_robota.pdf.
21. Obolenskaya T.E. (2011). Qualitative description of management of innovative development of the enterprise: features, conditions, characteristics and principles. *Scientific herald of Poltava University of Economics and Trade. Series: Economic Sciences*, 5, 170-175. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvpushk_2011_5_37.
22. Volobuev G.S. (2016). The essence and preconditions of innovative development of enterprises. *Economic Bulletin of Donbass*, 3 (45), 213-217. Retrieved from http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/11398_1/30-Volobuyev.pdf?Sequence=1.
23. Azarenkov G.F. (2010). Possibilities of controlling in the management system of innovative development of the enterprise. *Problems of economy*, 4, 74-78. Retrieved from https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2010-4_0-pages-74_78.pdf.
24. Voloshchuk L.O. (2014). Analytical tools of management of innovative development of industrial enterprise. Odessa. nat. Polytechnic un-t. Odessa. Retrieved from http://dspace.opu.ua/jspui/bitstream/123456789/6083/1/voloschuk_kirsanova_filippova_2014.pdf.
25. Shvidanenko G.O. (2018). Development of innovative business in the conditions of formation of knowledge economy. *Investments: practice and experience*, 11, 43-48. Retrieved from http://www.investplan.com.ua/pdf/11_2018/9.pdf.
26. Stadnik V.V., Golovchuk Yu.O. (2020). Agricultural Management of innovations on the basis of development of partner relations of the enterprise: monograph. Kamyanets-Podilsky: LLC Rukar Printing House. Retrieved from <https://ir.vtei.edu.ua/g.php?fname=26567.pdf>.
27. Bugay V.Z. (2019). Strategic management of innovative development of machine-building enterprises. *Economics and management of enterprises*, 30, 98-105. Retrieved from http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/30_2019_ukr/17.pdf.

28. Tysko M,M. (2016). Management of innovative development of the enterprise: candidate's dissertation. Ternopil: TNEU. Retrieved from <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/4537/1/dysertaciia-tysko-m.-m.pdf>.
29. Rogoza M.E. (2011). Strategic innovative development of enterprises: models and mechanisms: monograph. Poltava: RVV PUET.
30. Brich V.Ya. (2019). Management of innovative development of the enterprise: monograph. Ternopil: TNEU. Retrieved from <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/33671/1/%d0%91%d1%80%d0%b8%d1%87-%d0%a1%d0%bd%d1%96%d0%b3%d1%83%d1%80.pdf>.

Посилання на статтю:

Ковтуненко К.В. Стратегічне управління інноваційним розвитком підприємства: сутність, класифікація стратегій / К. В. Ковтуненко, О. О. Пар'єва // Економічний журнал Одеського політехнічного університету. – 2020. – № 2 (12). – С.128-139. – Режим доступу до журн.: <https://economics.opu.ua/ejopu/2020/No2/128.pdf>.

DOI: 10.15276/EJ.02.2020.17. DOI: 10.5281/zenodo.4664406.

Reference a JournalArticle:

Kovtunencko K.V. Strategic management of innovative development of the enterprise: essence, classification of strategies / K. V. Kovtunencko, O. O. Pareva // Economic journal Odessa polytechnic university. – 2020. – № 2 (12). – P. 128-139. – Retrieved from <https://economics.opu.ua/ejopu/2020/No2/128.pdf>.

DOI: 10.15276/EJ.02.2020.17. DOI: 10.5281/zenodo.4664406.

